Ч. 207 (12.573). Львів, четвер 18. вересня 1930. Pocztowa oplata zaplacono ryczaltem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Четвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

За вияв єдиної збірної волі.

Львів, 17. вересня 1930.

Попри численні важні справи нашого національного життя, що стали особливо актуальними в теперішних важких часах, на одно з перших місць висувається під цю пору справа виборів до варшавських законодатних установ. А в усіх політичних організаціях підготовка до виборів забсорбовує вже таки максімум енергії та сили. Партійні центри працюють не тільки над творенням одноцілого українського виборчого бльоку, але й над майбутньою виборчою тактикою, над технікою переводження виборів, над мобілізацією всенародніх сил до виборів. Всі ці справи незвичайно важкі та складні, бо ніхто не може ні передбачити ні збагнути всіх виборчих практик і несподіванок, які без сумніву будуть мати приноровлення в розгарі виборчої боротьби. Вже й тепер дістаємо з поодиноких округ і повітів звідомлення про всякі перешкоди, досі в нас незнані, що мають за завдання паралізувати виборчу агітацію та й взагалі всяку нашу підготовчу передвиборчу акцію серед українського населення. Самозрозуміло, що чим ближче до виборів, тим ці перешкоди будуть більші і тим штудерніші.

З уваги на такі перспективи виборчої акції треба нам перш за все величезної виборчої єдности, треба якнайширшої консолідації національних сил, треба однодушного бажання виборчої перемоги. Це наказує нам повага хвилі. Але навіть при найширше закроєному обєднанні національних сил при виборах ми не будемо вільні від охибок і промахів, коли в цілому краю, в усіх його організаційних осередках не переможе і не запанує всевладно думка про те, що тільки при єдиній, загально-признаній центральній кермі можна надіятись успіхів. Весь національний організм з усіми його організаційними клітинами мусить на час боротьби за задокументування національного характеру наших земель при допомозі всенароднього голосування на обєднані українські листи перетворитися в великий і складний механізм, в якому кожне колісце, кожна пружинка має виконати свою, може й по суті малу, але перед народом та історією велику й відповідальну місію і ролю, згідно із згори придуманим, до подробиць розробленим пляном.

Перемога може нам припасти тільки тоді, коли її здобуватимемо в порядку, коли загальному підпорядкуємо все індивідуальне, коли зрозуміємо, що тільки добре наладжена організація, а ще більше залізна дисципліна пройме всі кола нашого громадянства. Ніякого великого мілітарного бою не виграв ще ніхто і ніколи без послуху й абсолютного підпорядкування оперативному штабові. Виборча акція це теж своєрідний бій. І вона не може бути успішною, не може вести до перемоги, коли до неї вводиться партизантщину, коли допускається льокальну отаманщину, словом, коли, не рахуючись з повагою хвилі, то тут то там намагаються в оперативній акції на виборчому фронті поминути вказівки й накази головного оперативного і відповідального за цілість акції центру, чи коли позволите, штабу.

На жаль, в деяких осередках нашої землі помітні вже тепер такі факти (вони що правда відокремлені!), які вказують на незрозуміння ні ваги хвилі, ні величі відповідальности за цілість виборчої боротьби та її успіхів. Амбітні одиниці ставлять свої індивідуальні (точніше мандатові) справи вище всього. Вони самі себе кваліфікують, самі приписують собі неоцінені дані на уmandатованих представників народу, намагаючись накинути свої кандидатури спершу повітам, а потім і округам та минаючи при цьому центр та його волю, яка в таких справах може бути єдиною міродайною та обовязуючою для всіх.

Самозрозуміло, що як усякий здоровий організм намагається заздалегідь не тільки усунути, але навіть не допустити до себе всього того, що може захитати його нормальними функціями і таким чином його ослабити, так і здорова суспільність мусить заздалегідь ізолювати себе від всяких проявів деструкції, від усяких познак отаманщини, особливож у момент, коли стоїть напередодні великих і відповідальних завдань, яких не зреалізують ніякі отаманчики, ніякі деструктивні одиниці, а які може провести тільки єдина збірна воля цілого громадянства.

Повищі стрічки пишемо з прикрістю та болем, але мусимо ними поділитись з широкими колами громадянства та перестерегти його таким чином перед підтримкою маловідповідальних у цей надзвичайно відповідальний мент чинників, що для своїх амбіцій готові йти на всякі льокальні авантюри та на ослаблювання з таким трудом здобуваного загального, єдиного українського національного виборчого фронту.

Ми віримо, що з усякими деструкторами дасть собі своєчасно раду наш відповідальний політичний центр та доведе нас у цій черговій пробі сил на зовнішньому фронті до певної перемоги. На адресу нашого кермуючого центру позволимо собі спрямувати всеж таки одно побажання, а саме, щоби він був невмолимим і незворушним там, де мається до діла з проявами поганого амбіціонерства одиниць чи навіть малих льокальних гуртів або з виявами деструкції.

При ліквідації таких явищ будемо стояти беззастережно по стороні нашого провідного центру та безоглядно будемо поборювати всіх, що намагались би порушити гармонійну співпрацю цілого громадянства при вияві збірної національної волі нашого народу в часі виборів.

ЗАКАРПАТТЯ.

Бюджет Закарпаття.

Перед кількома днями відбулося засідання краєвого представництва Підкарпатської Руси під проводом віцепрезидента краю д-ра Еха. На тому засіданні обговорено 6 точок денного порядку і принято до відома звідомлення краєвого виділу. Після того йшла дискусія над краєвим бюджетом на 1931 рік. Бюджет Закарпаття виказує тепер у звичайних видатках 33 міл. 611.679 ч. к., а в надзвичайних видатках 3 міл. 300.000 ч. к. Покриття виносить тільки 18 міл. 697.679 ч. к. На решту покриття зложаться доходи з оборотового і люксусового податку, а до того буде ще наложений 160-процентовий додаток до звичайних податків.

За автономічні реформи.

На недавньому засіданні президії національно-соціялістичної партії у Празі обговорювано широко відносини на Підкарпатській Руси. Вислідом дискусії є меморіял, що його згадана партія передала президентові міністрів. У тому меморіялі стверджено, що автономія, загарантована Закарпаттю мировими договорами і чеською конституцією, досі не переведена в життя. Такий стан є тільки водою на млин всіх опозиційних елементів у Закарпатті, які використовують недодержання умови чеським урядом у своїй агітації і через те зростають в силу. Меморіял заявляється за тим, аби губернатор Підкарпаття, який згідно з конституцією є іменований президентом республіки на внесення уряду, одержав негайно всі права, передбачені конституцією, а тимсамим і змогу виконувати справді свою владу. Дальше в меморіялі зазначено, що передвістником автономії має бути передача проводу над усіми шкільними, культурними і конфесійними справами відповідній особі зпоміж закарпатського населення. Вкінці меморіял заявляється за тим, аби уряд скликав протягом парляментарної осінньої сесії анкету, яка виробилаб плян щодо управи Закарпаттям на найближчих пять літ. В анкеті повинні би взяти участь усі посли й сенатори з Закарпаття і відповідальні фактори тих політичних фракцій, які мають свої секції на Закарпатті. В господарській ділянці домагається меморіял збільшення того уділу в земельній реформі, що його признано для цієї країни. Меморіял підписав голова партії, віцепрезидент сенату Кльофач.

Українізація.

З Києва сповіщають, що комісаріят робітничо-селянської інспекції СРСР опублікував цікаві ревеляції про національну політику на Україні. І так: В робітничих організаціях просто переслідується українців, які бажають введення української мови, в численних урядах, де вже була українська мова урядовою, тепер заведено російську мову наново. В артемівській окрузі, де є 80 проц. українців, все урядування ведено по російськи, а в бібліотеках трудно найти укр. книжку. Навіть „Ізвестія" признають, що такі явища вказують на викривлення ідеольогічної лінії Леніна.

Масові ревізії по селах львівського повіту.

В дні 4. вересня ц. р. приїхало вантажними автами на постерунок поліції в селі *Жидятичах*, Львівського повіту понад 100 поліцаїв з командантом *Вирвіхом*, щоб перевести ревізії в районі сіл, приналежних до постерунку поліції в Жидятичах. Командант Вирвіх поділив поліцаїв на відділи по 30, які негайно виїхали біля 3. год. рано в пятницю 5. вересня вантажними автами під проводом поліцаїв з постерунку в Жидятичах на ревізію до таких сіл: *Підліски Малі,Ситихів, Сторонятин, Вислобоки і Ременів*. В кожному селі поліцаї ділилися на два відділи і переводили основну ревізію у свідоміших селян, головно в тих, що посилають своїх дітей до шкіл у Львові. Шукали за зброєю і протидержавними письмами, але так ґрунтовно, що не лише скидали збіжа зі засіків по стодолах, розкидали збіжа і сіно зі стіжків, перевертали догори дном білля і вбрання по скринях і шафах, заглядали поза образи (розбираючи шкла і рами), скидали старі річи зі стрихів і т. д., але навіть шукали чогось по горшках зі стравою, в тісті, перетрясали сінники і розбивали печі. В Підлісках Малих переведено ревізію у селян: Макогона, Дедика, Пришляка, Блавацького і Фільовського; останнього забрали разом зі сином і зятем після ревізії на постерунок до Жидятич, де по списанню протоколу випущено їх на волю. В Ситихові переведено ревізію у селян Тріски і Ястремського, в яких забрано їх синів також на постерунок, де списано протокол і опісля їх випущено. В Сторонятині відбулися ревізії в селян Івана Хомяка, Панька Хомяка Ілька Франкова і Теодора Хомяка. Селян Панька Хомяка й Ілька Франкова возили теж вантажним автом на постерунок до Жидятич, але після списання протоколу випущено їх на волю. В селі Вислобоках переведено ревізії в селян Вахора, Крилінського, Пришляка і студентів унів. Пришляка та Дедика. Поліція не найшла ніде нічого, тільки в Підлісках Малих забрала у селянина Фільовського стару, поломану рушницю, що висіла на бантах. Після майже цілоденної праці поліція виїхала зі згаданих сіл назад на постерунок у Жидятичах.

Бесідовський про більшовиків.

Як відомо, б. комуніст Бесідовський, відмовившись вертати до Москви, видає в Парижі часопис „Борба". У сьомому числі того часопису читаємо:

„Провалившись на ідеї світової революції і заведення соціялізму в Росії, більшовики втратили в народі всякий авторитет. Але бути при владі вигідніше, як бути в підпіллю і більшовицькі авантюристи злочинно користуються владою над народом, по варварськи висисаючи із нього всі соки, витрачуючи народні гроші на закріплення своєї влади над тимже народом. Що лишилось із революції? Республіка, яку більшовики перетворили в диктатуру партії, а радше в диктатуру одного Сталіна. Лишилась ще земля, але її відібрано від селян ради колективізації, фабрики, але власниками не є робітники. Радянські фабрики більше використовують робітників, як приватні і не диво, що всюди чути нарікання: „За що ми боролись?"

Маківка.

Вияснення представника філії Т. О. В. М. у Сколім.

Прочитавши в „Ділі“ ч. 200. з дня 10. IX. 1930 допис: „Хочуть розкопати Маківку“, хочу подати до відома українському громадянству дійсний стан справи. На горі Маківка, що є власністю ключа дібр бар. Ґреддлє, є похоронених 35 Українських С. С., борців, що своєю геройською смертю в році 1915 в часі світової заверюхи засвідчили живучість українського народу. Статистика воєнного гробівництва у Воєвідстві начисляє 85 У. С. С., похоронених в районі Маківка. З року на рік чимраз більше число українців у місяці серпні відвідує дорогі могили, складає вінці і заносить горячі молитви за їх душі. Цього року, не зважаючи на дощ, було кілька тисяч людей. Могили є впорядковані, огороджені плотом т. зв. „ворниням“, обсаджені смерічками, а на середині кладовища стоїть високий дубовий хрест, під яким в день поминків відправляється Служба Божа і панахида.

Заряд дібр бар. Ґредля не робив дотепер найменшої перешкоди у відвідуванні могил, що більше, відпоручникам філії Т-ва О. В. М. у Сколім, о. дек. Мосорі й о. Притулякові, які в імени Т-ва О. В. М. у Львові переговорювали в травні м. р. в справі продажі Маківки для Товариства О. В. М., заявив рішучо, що і на будуче не буде робити найменших перепон, а навіть матеріялом допоможе упорядкувати кладовище, евентуально причиниться до збудування каплиці. Відпоручники не мали ніякої підстави не вірити цим запевненням членів заряду, тому поширена дня 5. IX. ц. р. вістка, що хочуть розкопати Маківку, заскочила українське громадянство, здивувала всіх та викликала правдиве занепокоєння й біль.

По провіренні справа представляється так:

Дійсно дня 19. VIII. 1930. р. — отже в девять днів по святі на Маківці — віднісся заряд дібр бар. Ґредлів до Воєвідства у Станиславові з проханням, щоби гроби на Маківці розкопати і тлінні останки Українських Січ. Стрільців перенести на цвинтар в Тухлі, мотивуючи це тим, що аж кільканадцятьтисячні маси, відвідуючи рік-річно могили, буцімто нищать молодник, нолошать звірину і кладуть вогні, чим загрожують цілости й безпеці лісів та що дирекція дібр з огляду на такий „наїзд“ є цілком безсильна і навіть при помочі поліції не може протиставитися тим „розполітикованим“ масам. Цікаво, що аж по 15 роках хтось з урядовців фірми добачив таку поважну шкоду й небезпеку, коли з кожним роком похід на Маківку відбувається чимраз краще й ліпше зорганізований і дає чимраз кращу запоруку перед мнимою небезпекою чи шкодою.

Воєвідство поручило провідникові робіт воєнного гробівництва п. Миколі Сорокопудові прослідити справу на місці й *евентуально* перевести ексгумацію тлінних останків Українських С. С. на цвинтар у Тухлі.

Вже 5. ц. м. пішла делеґація з трьох членів (о. дек. Мосора, д-р С. Булак та інсп. І. Логінський) до заряду дібр бар. Ґредлів і виєднала письменну декларацію, такого змісту: „Зі сторони дирекції ключа Сколе бар. Ґредлів стверджується, що з огляду на повне узнання права власности бар. Ґредлів до ґрунту, на якім находяться збірні воєнні гроби на Маківці, як також з огляду на перебрання повної відвічальности за евентуальні в майбутности шкоди Зарядом Українського Воєнного Гробівництва у Львові, підписана дирекція не підносить ніяких замітів проти полишення тих гробів у дотеперішньому місці і прихиляється до прохання представників Громадянства про відкликання виданих Воєвідством у Станиславові зарядження в напрямі перенесення згаданих гробів. Підписав у з. д-р Фром в. р.“

Зате на домагання заряду згадані відпоручники зобовязалися дати від Т-ва О. В. М. у Львові декларацію, що: 1) Т-во признає власність бар. Ґредлів до Маківки, 2) буде опікуватися й удержувати кладовище в порядку у власному заряді, 3) титулом чиншу найму платитиме бар. Ґредлям річно квоту 5 зол., 4) відповідати за евентуальні шкоди.

Зараз після того дала дирекція телефонічне поручення зарядові лісів у Тухлі здержати й заборонити провідникові розкопування могил, п. Сокоропудові, якінебудь роботи на Маківці. П. Сорокопуд особисто був на Маківці в неділю 7. ц. м. та переконався, що нема дійсної причини переносити могили. Тому, що все нові тривожні вістки, поширювані не знати ким і в якій цілі, приходили від селян з доокличних громад, дописувач пішов другий раз до заряду дібр бар. Ґредлів просити вияснення й одержав запевнення, що могили не будуть нарушені до часу вирішення справи Воєвідством. В четвер 11. ц. м. прийшла вістка, що попереднього дня був у Тухлі референт воєнного гробівництва з Воєвідства і мав висказатися, що фірма Ґредель відкликала письменну заяву і тому Маківка буде розкопана, але треба це робити ранками та вечорами — значить: потайки, щоб не викликувати обурення населення. О. дек. Мосора вибрався негайно до заряду дібр на Демню і тут вже втретє одержав запевнення від п. Юричека, лісового інспектора, що наразі про розкопування могил нема мови і що такі вісти є просто видумані, виссані з пальця.

Всеж таки небезпека грозить, тяжкий удар готовить невідома рука українському громадянству. Не знати, кому саме могили на Маківці по 15 роках не дають спати і число учасників свята подвоюється в очах? Всі ми добре знаємо, що не наведені в письмі до Воєвідства причини мали би вплинути на розкопання могил на Маківці, та всі є глибоко переконані, що та невідома рука не є така всесильна, щоб заряд дібр бар. Ґредлів відкликав через неї свої дотеперішні приречення і декларації, дані представникам українського громадянства.

Фірму бар. Ґредлів це не болить і шкоди їй не робить, що на горі Маківка, далеко в лісах, між розторощеними гранатами смереками спить

тихим-вічним сном 35 Українських Січових Стрільців, що впали в бою з російськими полками.

Т-во О. В. М. у Львові, яке має у своїх руках потрібні письма, повинно негайно вислати відповідну декларацію фірмі бр. Ґредель, доложити всіх старань у Воєвідстві, щоб могили лишилися на місці і щиро ними заопікуватися, як це й личить культурному народові зі славним минулим. Наша Церковна Влада повинна також з погляду пієтизму до погибших заняти тут рішуче становище, а весь Український Нарід піднята грімкий протест проти подібних затій.

У цій справі виїхав дня 12. ц. м. о. дек. Мосора до Воєвідства в Станиславові.

о. М. Притуляк.

Гінденбурґ уступить?

„Ді Штунде“ пише, що Гінденбурґ має намір уступити зі становища президента. Недавно він заявив свою згоду на самостійну політику „Райхсвери“. На днях Гінденбурґ спротивився участи соціял-демократів у владі. У парляментарних кругах Німеччини кружляють поголоски, що Гінденбурґ думає уступити тому, що не має надії дійти до якого небудь порозуміння із соціял-демократами.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 18. ВЕРЕСНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 10)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

А проте Бог мені свідком, як він любив ті дорогі особи полишені ним у мряці. Бог знає, що він радо віддав би за них свою кров і своє тіло... Та щож? Радість Маціцького, що він покидає Ліон, колих корабля, памороки від подорожі, гордощі, що він мущина — вільний, скінчений, що сам мандрує та заробляє на себе — все те опянювало його і не давало йому часу думати — як повинен був — про ці три дорогі особи, що хлипали на надбережній Рони.

О! ці троє не були фільософами. Вони стежили тривожним і чутливим зором за автоматичним відпливом корабля і тоді, коли кужіль його диму на обрію не був більший від ластівки, вони все ще кричали: „Прощай! прощай!“ і вимахували руками.

А фільософ прохожувався півчас цього по чердаку, з руками в кишені, з головою вверх. Підсвистував, спльовував далеко, заглядав в очі дамам, придивлявся кермі, ходив як зрілий мущина і був собою вдоволений. Заки були в половині дороги він встиг уже подати до відома кухареві та двом кухтам, що він студент і сам заробляє на хліб... Вони склали йому з цього приводу свої побажання і він був гордий.

Прохожуючись удовж корабля наш фільософ зачіпив під великим дзвоном за купу линв, на якій шість літ тому сидів кілька годин Робінзон Крузо з папугою на колінах. Ці линви викликали в ньому сміх і румянці.

— Який я мусів бути смішний — думав він — коли тягнув за собою цю велику синю клітку з фантазійною папугою.

Бідний фільософ! він навіть не догадувався, що доля судила йому на все життя тягнути за собою комічно таку синю клітку — колір ілюзії! — і зелену папугу — колір надії.

І тепер коли це пишу, той нещасливий молодець носить ще, на жаль, за собою свою велику синю клітку. Тільки синява блідне з кожним днем більше на дротах клітки, а з папуги вилітає щораз більше пір'я!

Коли Маціцький приїхав до рідного міста, він перш за все попрямував до інспектора. Інспектор, приятель його батька, був гарним старцем, худощавим і метким і не мав у собі нічого з педанта. Він прийняв молодого Ейсета з великою прихильністю. А все-ж коли він увів його до своєї канцелярії, старець не міг стримати свого здивування:

— Боже! які-ж ви малі!

Правду кажучи гість бу смішно „маціцький“, молоденький і тендітний.

Оклик інспектора завдав йому страшний удар.

„Вони не схотять мене“, подумав і почав тремтіти на всьому тілі. На щастя інспектор, немов би читав у його тривожних думках і казав далі:

— Підійди ближче, хлопче... Зробимо з тебе вчителя... У таких роках, з таким ростом і з такою міною твоя професія буде для тебе важша, ніж для інших. Та нема ради: тому, що ти, серце, мусиш працювати на хліб, треба зробити якось найкраще... На початок не пішлемо тебе до великої касарні... Поїдеш до повітової гімназії кілька миль звідси, до Сврлянди, у горах... Там ти перейдеш підготовчу школу на мужчину, втягнешся в свою професію, виростеш, запустиш бороду, а коли прийде вус, побачимо!

І за той час, коли казав це, інспектор писав лист до директора гімназії в Сарлянді, щоби представити йому свого протеґованого. Коли скінчив, передав лист Маціцькому і радив йому виїхати ще нині. Крім цього додав йому кілька поважних рад і поплескавши його дружньо по лиці, обіцяв, що не забуде за нього.

Маціцький був дуже вдоволений. Збіг на одній нозі по сходах вікового будинку і летів що-духу, щоби замовити місце в почтовім возі.

Диліжанс відїзджав до Сарлянди аж пополудне: треба було ждати ще чотири години! Маціцький користає з вільного часу і йде на прохід головною вулицею, в сонці, щоби показати себе своїм краянам. Після цього першого обовязку, згадує, що треба щось зїсти і починає шукати якогось шиночку відповідного до свого гаманця... Напроти самої касарні бачить, як один сяє від нової вивіски:

„Під бурлакою“.

— Це щось для мене — подумав. І після кількох хвилин вагання — Маціцький входив уперше в своєму житті до ресторану — відчиняє рішуче двері.

У шиночку не було в цій порі нікого. Стіни побілені, кілька дубових столів... У кутку ряд довгих палиць з окуттям, з колірованими стяжками, що належать до членів професійної організації. За шинквасом якийсь черевань хропить над газетою.

— Гей там! — кличе Маціцький і вдаряє пястуком по столі, як який старий бувалець.

Черевань не прокидається для такої дрібниці. Тимчасом з другої кімнати вибігає коршмарка. Побачивши нового гостя присланого її щасливим янголом кричить:

— Матінко Божа! та це-ж пан Данилко!

— Анна! дорога Анна! — відповідає Маціцький, і обоє падають собі в обійми.

(Продовження буде.)

Саботаж на товаровім зал. двірці?

Польські газети повідомляють, нібито у вівторок хтось хотів підпалити залізничий товаровий магазин на гол. двірці у Львові, яких 500 м. від зал. мосту на Левандівці. Зовнішню стіну магазину на просторі 7 м. облили нафтою. На місці найшли над ранком фляшку з нафтою, папір запущений нафтою, скрутіль сіна та два спалені парафінові сірники. З невідомих причин саботаж не вдався, лише незначна часть стіни засмалилася.

Хотіли підпалити стирти?

„Сл. П." повідомляє, нібито в ночі на вівторок пятьох невідомих людей хотіло підпалити стирти на фільварку в Загробелі біля Тернополя, вл. Малопольського Т-ва Рільничого. Саботажисти підійшли до стирт, яких є 23, та вартівник їх завважав і з віддалі 100 м. стріляв до них тричі. Вони втекли.

Арештування у Рогатині.

Польські газети повідомляють, що в звязку із саботажами в Бобреччині у Рогатині переведено ревізії в кількох українських інституціях, як в бурсі, у філії „Просвіти" та ґімназії, в хаті адв. д-ра Гладкого та о. Кудрика, у проф. Каменецького, Замороки, Ратича, Ковальського й д-ра Вербенця. Поліція арештувала проф. Ковальського, Каменецького та д-ра Вербенця.

Буревій у Сокальщині.

У сокальськім повіті лютував на днях буревій. В Кристинополі, Новім Дворі й ін. понищив госп. будинки. Згинуло богато худоби, великі шкоди є в садах і лісах, де буревій повиривав дерева з корінням. Телеграфічні та телеф. получення знищені.

Автомобілева катастрофа.

Підчас темряви, спричиненої перерванням ел. струї, їхало зі Львова стрийським гостинцем ґягарове авто до Болехова. Авто зіпсувалося. Згинув пасажир 35-літній кравець зі Стрия Зільберберґ.

Райхстаґ 13. жовтня.

Німецький уряд постановив надалі переводити почату програму та зясувати новому райхстаґові свої проекти. Реченець скликання парляменту устійнили на 13. жовтня. Кандидатом на становище канцлера є пруський премієр соц.-дем. д-р Бравн.

Чому Львів не мав електрики.

У вівторок, 16. вересня в год. 6.40 веч. у Львові погасло електричне світло, станули трамваї та всі робітні з електр. струєю. Виявилося, що причиною перервання ел. струї був дефект у турбіні ч. 6, яку купили тому кілька літ. До електрівні на Персенківці приїхали віцепрез. міста Хлєс і гор. староста Галяс, щоби довідатися про причину перервання струї. Тут застали персонал електрівні при праці над урухомленням двох резервових турбін. Щойно після год. 8. веч. Львів знову дістав світло.

Міське „шумовиння", як лише погасло світло, кинулося грабити павільони на Сх. Торгах. Поліція загрозила, що всіх присутніх ревідуватимуть, тому вскорі привернено спокій. Рівночасно поліція вислала на вулиці скріплені патрулі, щоби охоронити мешканців від евент. грабіжей.

Частинний страйк у Варшаві.

На знак протесту проти арештування послів застрайкували у Варшаві робітники в кількох фабриках. У фабриці ваґонів Лільпопа на 2.160 робітників працює лише 300. Взагалі ріжних робітників страйкувало понад 15 тисяч.

Похорон жертв маніфестації.

З Варшави повідомляють, що у вівторок похоронили у Варшаві убитих підчас недільних маніфестацій у Варшаві: Сухоцького та Скворонського. Похоронили їх над раном на цвинтарі в Брудні. Родини вбитих не було на похороні. Похорон відбувся в тайні, щоби не допустити до маніфестації.

Розправа б. послиці.

Дня 17. вересня перед пов. судом у Любліні відбудеться карна розправа проти арештованої в неділю на вічу Центроліву бувш. послиці Космовської (Визв.).

Вибір членів окр. виб. комісії.

Дня 16. вересня на засіданні львівської міської ради вибрали членів окружних виборчих комісій. Рада вибрала до 120 комісій по 3 членів і їх заступників, разом 720.

ПОЖЕЖІ.

Як повідомляють польські часописи, перед кількома днями хотів хтось у ночі підпалити дві стирти на фільварку Зайдманової в *Костельниках* (Бучач). Вартівники витягнули зі стирт тліючі ганчірки. На другий день, себто в неділі на понеділок, збільшили варту. І знову прийшли ті самі люди, цим разом під хату та підпалили рівночасно на фільварку шопу і дві стайні, що віддалені від пильнованих стирт яких 500 м. В стайнях згинуло 19 коней, 7 коров і 3 телят. Шкоди є на 80.000 зол. Небаром нібито видно було двох людей, що втікали до ліса та стріляли з револьверів до тих, що гасили вогонь.

У *Сущині* (пов. Тернопіль) згоріли на шкоду власника дібр Вл. Пілінського дві стирти вівса. Шкода виносить 9.000 зол. і була в цілости обезпечена. Вогонь, як твердить „Сл. П.", повстав наслідком підпалу та був уже другим з черги актом саботажу на тім фільварку. Та сама ґазета пише, що Пілінський є резервовим старшиною та що його дуже любить місцеве населення, тому підпалячі мусіли бути замісцеві.

У *Зборові* згоріла стодола Мих. Стецишина. „Сл. П." пише, що його підпалили з пімсти за те, що він „русін", а є начальником відділу місцевого „Стшельца".

В *Кокутківцях* (пов. Тернопіль) згорів стіжок вівса поляка Вл. Стопури. „Сл. П." пише, що підпалив стіжок мабуть якийсь невідомий, що вечором ходив по хатах і продавав шлівець.

У *Грималові* згоріло 7 стирт на шкоду власника дібр Вл. Полянського. Шкода виносить 33.600 зол. і була в цілости обезпечена. На місці найшли фляшки з нафтою та коробку сірників.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 9·00·00—9·10·00, канадійський долар 8·92·00—8·93·50, чеська корона 0·26·50—0·26·60 австрійський шілінг 1·25·50—1·26·00, румун. лей 0·05·00 – 0·05·50, французький франк 0·34·90 - 0·35·20, швайцарський франк 1·73·00—1·73·20, фунт штерлінґів 43·50·00 43·60·00, радянський червінець 8·00—8·50, німецька марка 2·12·44—2·12·48

о. МИХАЙЛО ЛУЧИНЕЦЬКИЙ.

Св. Августин.

З приводу 1.500-ліття смерти.

Увесь культурний світ святкує в цім році ювилей одного з найбільших світочів церкви й фільософії св. Августина. Він є одним з чотирьох найславніших церковних учителів або докторів. Духовні і світські учені, як ректор і професор університету в Міляно й інші помістили огляди про того великого фільософа, ретора, аскета та першої міри теольоґа, який своїми викладами, проповідями і письмами донині промовляє, навчає і переконує про Божу правду церковної науки.

Твори св. Августина вже самі є поважною бібліотекою. Його фільософічні розправи: „De immortalitate animae", „De civitate Dei" libri 13 і инші; моральні: „De libero arbitrio"; аскетичні: „De sancta verginitate", „De perfectione justitiae hominis", „De patientia" не мають собі рівних. А вже коли згадати про його теольоґічні праці, як: „De trinitate" libri XV., „De baptismo contra Donatistas" lib. 7, „De natura et gratia contra Pelagium", „De gratia Christi", „De praedestinatione Sanctorum ad Prosperum et Hilarum" і багато інших, то не можна не подивляти в нім незрівняний талант, високий полет і ясний ум.

Уродився цей велитень науки 13. листопада 354. р. в м. Таґасті в Нумідії. Там учиться клясичної фільольоґії, а в Мадаврі реторики. По смерти свого батька Патрикія, який уже вмираючи приняв св. хрещення, що зробило на Августина велике враження, їде до Картаґіни для дальших студій. У цім ще поганськім місті попадає в погане товариство, навязує знайомства з зіпсованими жінками і попадає на злу дорогу. По приміру своїх товаришів вибирає собі наложницю, живе з нею — і розстається з нею аж по 15 роках.

Зразу визнає маніхейську ересь, але шукає правди. Віра, яку защіпила йому його мати Моніка, жажда правди і праця над собою, доводять його до того, що він покидає блудне життя. Читання Ціцерона, особливо твору „Гортенсій" запалює в ньому любов до правди. Студіює в Медіоляні та в Римі, покидає маніхеїзм і стає прихильником фільософії Плятона, який у роздумуваннях над круженням звізд, сказав, хоч поганин: „го теос аеі ґеометреі". Читаючи св. Письмо, знаходив він те, чого не знайшов у плятонізмі: знаходить Христа Спасителя.

Завдяки молитвам і сльозам матери св. Моніки покидає блудне життя і віддається всеціло студіям фільософічним і теольоґії. У Міляно пізнає епископа Амброзія і на великдень 387 р. приймає св. хрещення з рук св. Амброзія.

З Міляно хоче після того їхати на пустиню до Африки, де тоді цвило чернече життя, особливо в Єгипті і Тебаїді. Коли мав уже сідати на корабель, умирає йому мати. В книзі IX. „Сповідей" висловлює в ніжних словах жаль за доброю матірю. Ця книга один із архитворів літератури.

Св. Августин зміняє цілковито своє життя, повне молодечих гріхів. У р. 388 іде до Картаґіни, звиджує своє родинне Таґастум, роздає маєток бідним і з товаришами починає життя бідака, на думаннях і молитві. Тоді пише твір: „De Genesi, contra Manichaeis lib. 2. De vera religione". В р. 391 на прохання народу в Гіппоні приймає священство з рук епископа Валерія і стає проповідником. Орґанізує спільне життя і дає почин чинові, названому від нього „Августиніяни". У Гіппоні переконує найбільшого Маніхейця Фортуната про фальшивість маніхеїзму і пише твір: „Contra Fortunatum". На африканськім соборі в 393 виголошує славну промову, яку відтак доповнив і назвав цей твір: „De fide et symbolo". В 396. став епископом Гіппони і свою епископську палату переміняє на монастир, зібравши коло себе священиків. У той спосіб завів монастир і чин, який відтак щораз більше поширювався. З того чину вийшов м. ін. в XVI. в. Лютер.

Красномовство св. Августина притягало до нього слухачів і багато еретиків маніхеїв і донатистів наверталося на правдиву католицьку віру. Як за поганства віддавався він злому життю, так тепер став зразком чеснот, ревности у вірі і праці над людськими душами, бажаючи приєднати всіх до Бога. По Маніхейцях і Донатистах прийшли Пелаґіянці. Проти них виступив він з цілою силою духа і знання й написав: „De perfectione justitiae hominis" в 415 р., „De gratia Christi et peccato originali" в 418 р., „Contra Iulianum haeresis pelagianae defensorem" в 421 р. Словом і письмом працює цей невтомний ум — і завдяки його праці й ревности упадає ересь маніхейська, донатистів і пелаґіянська.

У своїх науках і письмах уживав часто коротких аксіом, які кінчилися тим самим складом, що помагає дуже задержати собі в памяти якусь річ. Приміром писав про католицьку римську церкву, про те, що Христос є царем а римська церква царицею, але як царське достоїнство Христа є пануванням любови, так і царство церкви є царством любови. Це висказано при кінці розправи коротко: „Non habuerit Deum patrem, qui Ecclesiam noluerit habere matrem". Пишучи моральний трактат про обовязок звернення шкоди, спричиненої крадіжю, висказується коротко: „Non remittitur peccatum donec restituatur ablatum".

З творів св. Августина, особливож з його моральних розправ, увійшло багато коротких аксіом до канонічного права. Ні один з церковних письменників за виїмком св. Томи Аквінатського, не є такий універсальний і всесторонньо освічений, як св. Августин.

Великий жаль і шкода, коли подумати, що всі культурні народи мають перекладені майже всі твори св. Августина, лиш ми, українці, не присвоїли для нашої літератури досі хочби таких перлин літератури, як „Divi Augustini Aurelii, episcopi Hipponensis" „De Civitate Dei" — libri 22 „Confessionum" libri 13.

Серед найбільшого духового пригноблення на В. Україні по траґедії нашої Армії в 1920 році, коли то найбільше відчували ми правдивість слів римського політика і патріота: „нема нічого дорожшого від рідного краю", що й донині ми всі відчуваємо так само, як в р. р. 1919—1920., було для мене читання св. Августина: „De civitate Dei", особливо перші розділи про заняття Риму ґотами в 416 р. — правдивим бальсамом для душі.

Св. Августин великий також у політиці. Для нього основою держави — родина. Вона є базою, збірником і живительною громадянства й держави. Він звертає увагу на обовязки батьків супроти родини і князів супроти держави.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Промислові труднощі.

Приходять до мене люди і жалуються:

— Біїтеся Бога, що воно за порода, отой наш нарід.

— Порода людська, монголо-славянського походження! — виясняю.

— Сам знаю. Але подумайте. Кричать часописи, що ми вміємо тільки за бюрком долішні части убрання вистоджувати, що ми непорадні, що ми нерухливі, що ми... одним словом, що ми недотепи. А схоче наш брат промишляти, то таки свої йому ногу підставлять.

— Ви певно про конкурентів! Даруйте, але це вже таке право життя. Конкуренція в цілім світі...

— Чекайте! Гов! Я не про конкуренцію. Я про те, що в нас між своїми загалом неможливий інтерес.

— Чому ні. Як ви дасьте добру оферту...

— Добродію! Зараз видно, що ви поза редакцію носа не виставляєте.

— Лишіть мій ніс, а говоріть до речі.

— Отже не тільки добру оферту представляють, але навіть ліпшу, як чужинці.

— Не вірю.

— Не вірте здорові, а я вам даю слово чести.

— Наприклад?

— Наприклад справа з кінами. Чи ви знаєте, що в Галичині 67 українських саль є винайманих під кіна.

— Прекрасно. Подумайте скільки ці салі заробляють!

— Так, але скільки заробляють підприємці: жиди, Т. С. Ль., К. О. П., Звйонзек Інвалідув. А думаєте, що зле булоб, колиб тими підприємцями були українці?

Хтож і боронить?

— Власне, хочу вам сказати. Боронять їм того самі українці.

— Не розумію?

— І я також не розумів. Але один великий мудрець виявив мені тайну.

А. Вже знаю: вони бояться, що українці будуть невиплатні.

— Навпаки. Вони знають, що чужі можуть бути невиплатні.

— Може чужі дають вищі оферти?!

— Нижчі!

Мене вже зачинало все те дратувати.

— То що може бути, до чорта?! — крикнув я.

Тоді мій співрозмовець сказав тільки одно слово:

— Стид!

— Який стид? Чому стид?!

— Стидаються брати хабаря від свого, а без хабаря не піде.

— Перший раз чую, що в нас беруть люди хабарі! — сказав я поважно.

Потім глянув я на інтерльокутора, чи він повірить, а він глянув на мене, чи я не збожеволів і аж за живіт вхопився.

— Ви... перший раз... що в нас хабарі... йой, не витримаю...

Що було робити?!..

Я теж заревів зі сміху...

Добрі жарти тепер дуже рідко трапляються.

Галактіон Чіпка.

НА МУЗИЧНІ ТЕМИ.

(До статтей о. Сапруна і дир. Барвінського.)

Видвигнена о. Сапруном у „Ділі" потреба створення постійної дирігентської школи наробила немало шуму в наших співацьких кругах. Маса співаків — як я маю враження з розмов і листів до редакції „Бояна" — приняла ту ініціативну статтю з деяким навіть ентузіязмом. Виразом цього була рівнож стаття п. З. Попеля в 201 ч. „Діла". Одначе аргументація о. Сапруна за створенням цієї, такої конечної установи не могла припасти до вподоби деяким кругам музиків-фахівців, бо їх у статті нарушено. І це нічого злого. Дискусія все до чогось провадить. Тому радіти треба, що дискусія є. Живемо.

Одначе моїм бажанням є звернути увагу на те, що дискутанти відбігають від головної теми, себто від справи створення дирігентської школи. Безперечно: справа відношення композиторів до маси наших хорів дуже важна, одначе в статтях о. Сапруна не суттєва аж до тої міри, щоб лиш на неї звертати головну увагу. Коли вже мова про діяльність композиторів, то принагідно можу зазначити (як один із редакторів „Бояна"), що участь у цьому місячнику наших музиків (без огляду на ділянку) є мінімальна. Виїмком є особа д-ра Ст. Людкевича, який — при безлічі всіх своїх занять — вміє завсіди найти годинку часу для редакційних справ „Бояна". Але — поминувши те — факт, що в пресі стрінулися відмінні погляди двох визначних осіб у нашому музичному житті: з одної сторони визначного дирігента, з другої визначного композитора — свідчить лишень про те, що праця наших музичних верхів не є ще скоординована, а до цього треба за всяку ціну змагати.

Нам треба центру, який занявся би співацькими масами. Менші хори, хочби просвітянські — це також наші хори і мають чи не більше завдання в наших теперішніх умовинах, як мистецькі хори. Але хто має ними кермувати? — Буде Союз Хорів! Одначе якщо цей Союз не буде мати свідомих ціли, варних сил по всіх закутинах краю, то він нічого не вдіє. Їх саме видасть дирігентська школа, поставлена на висоті, потрібна для ведення аматорських хорів: сільських, місьских, світських і церковних. Де і як її зорганізується — це річ другої ваги. Отже річ не в факультеті, про який згадує п. Барвінський у своїх статтях. Бо хоч як його треба всякому культурному народові, то всеж таки у нас він не має ще відповідних даних, таких даних, які могла би мати наша дирігентська школа. Де подіємо ми отсих академічних фахівців? Не будемо навіть мати для них відповідних хорів. Для нашої співацької маси треба дирігентів-організаторів і виховників, варних, свідомих своїх цілей, але не конче з академічною фаховою музичною освітою. Цю ролю моглиб дуже добре сповняти дирігенти-священики, учителі, студенти, кооператори, дяки, свідоміші селяни, а навіть гімназійні ученики. Якщо ми завдяки їм за кілька літ поставимо на нашому співацькому зїзді 20.000 співаків, — то нам нічого боятися не то під оглядом культурним, але навіть політичним. Двацять тисяч зорганізованої народньої сили — це в наших умовинах неаби-що. Це й мав на думці о. Сапрун, коли писав статтю.

Тому слід би подумати про цю пекучу справу конкретніше і не відбігати надто в дискусії від цієї головної теми.

Володимир Сольчаник.

НОВИНКИ

— **З футрами всілякого рода** прохається звертати до української фірми Карпяка, Куркова 11/а. І. пов. Ціни дешеві і робота солідна. 437 10-?

— **Редакційні вісти.** Дня 16. вересня вернув по відпочинковій відпустці до праці в редакції головний редактор нашого щоденника **Василь Мудрий.**

— **Конфіската „Діла".** Останнє (206) ч. „Діла" підпало конфіскаті за передрук замітки з „Роботніка" п. з. „З польської преси". Це вже одинацята конфіската „Діла" в цьому році.

— **Кавалерійські карні експедиції в Бобреччині?** Пишуть нам: Дня 14. 9. ц. р. пополудні перейшли через ті села Бобреччини, де щонебудь згоріло, як Сугрів, Вербиця, Грусятичі і т. д. кавалерійські карні експедиції 14. полку уланів зі Львова. Докладніше про все те в найближчому часі.

— **Нерозвязана загадка.** Перед кількома днями писала вся львівська польська преса, що поліції вдалось зловити того злочинця, що пробував підпалити трибуну „Погоні" та що це був український саботажист. І хоч від тоді минуло вже більше як тиждень, до сьогодні не виявлено імени арештованого „саботажиста", а вся польська преса про цю справу чомусь дискретно мовчить. Ми булиб дуже цікаві довідатися врешті, хто був тим злочинцем, бо про цю дивну справу ходять усякі просто неймовірні чутки.

— **Чи їх найде поліція?** Довідуємося, що на днях невідомі злочинці вечором понищили вивіски із українськими написами на льокалях „Маслосоюзу" на Личакові і на вул. Косцюшка. Цікаве, чи поліція, яка така справна і спренжиста в вишукуванні українських „саботажистів" винайде злочинців, що нищать українські господарські інституції.

— **Рік вязниці.** Жидок комуніст Аншель Фішер і його приятель Самуель Лебеволь, також жидок, хотіли конечно рятувати нещасливу „Західну Україну" і прилучити її до Радянщини. Тому першого травня ц. р. зробили собі аж одинацять червоних прапорів і на них написали „Хай живе прилучення Західної України до братньої Радянської України!" та такі інші небезпечні написі. Але вони боялись нести ці прапори по вулиці і сховали їх в дуже поганім місці — яке тут трудно назвати, з огляду на те, що на прапорі було написане слово Україна. Але львівська поліція заглядала навіть у ті нечисті місця і найшла ті прапори й арештувала жидків, які спасають Радянську Україну. І обидва комуністи на днях стануди перед львівським судом і хоч вони дуже боронились, що переховування прапорів у нечистім місці ще не є великою виною, то всеж обидвох засуджено за державну зраду — на рік вязниці.

— **Нові трамваєві лінії у Львові.** З днем 16. вересня у Львові продовжено трамваєву лінію ч. 10 до технічної школи при ул. Дверніцького від Замарстинівської рогачки. З днем 16. ц. м. урухомили також нову лінію ч. 14 із г[illegible] стації вулицею Городецькою, Казимирі[illegible] Легіонів, Баторія, Пілсудського, Зиблі[illegible] Пелчинською, Сапіги назад до стації. К[illegible] го буде утворена лінія ч. 15 від головн[illegible] ції через Льва Сапіги, Пелчинську, Батор[illegible] зимирівською і Городецькою назад. Лінію [illegible] скасували.

— **Львівська поліція матиме панцирі.** [illegible] охоронити себе від куль переслідуваних [illegible] тичних і звичайних виновників, та забезпе[illegible] себе від ударів, від каміння демонстра[illegible] львівська поліціяноситиме сталеві панцир[illegible] панцирі вже готові і проби виказали, що з [illegible] ми поліціянт може легко рухатися, навіть б[illegible] ти та що куля револьвера не проходить к[illegible] ці панцирі, а каменем то вже поліціянтові [illegible] галі ніякої кривди тепер ніхто не вчинить.

— **Модерна мама у Львові.** Шофер Сильвестер Мацейко відвозив на вулицю Словацького якусь молоду даму, що винайміла авто, заплатила шоферові і доїхавши на місце, вискочила з авта і зникла у вечірній пітьмі. Шофер вернув на площу, де стоять автомобілі і чекав нових пасажирів. Нагло почув у своїм авті тихий плач дитини. Шофер відчинив дверці і побачив, що невідома дама, що правда висіла на вул. Словацького із авта, забравши зі собою валізку, та лишила в автомобілі те, що було у валізці — свою дитину. Дитиною заопікувалась поліція.

— **Зїзд Торг.-Пром. Палат Польщі й Румунії** відбувся 5. ц. м. у Львові в салях львівської Торг.-Пром. Палати. Ціль зїзду: навязання торговельних взаємин, а радше поширення експорту з Польщі до Румунії і навпаки. Румуни зїхались до Львова доволі численно, але з польського боку не було просто ніякого заінтересування зїздом, в якому брали участь з польської сторони лише такі особи, які мусіли там бути, а саме: урядові особи з воєвідства і поліції, які з торговлею не мають нічого спільного. Були ще на салі урядовці львівської Торг.-Промислової Палати, бо теж... мусіли бути. З торговельно-промислових кругів, з радників, членів польських торг. палат, майже нікого не було, що очевидно, було румунам не дуже приємне... Жидівські торг. пром. круги, інтерпельовані, чому збойкотували румунський конгрес, заявили: „Не любіми румунув — за їх жидовске погроми!" І це зрозуміле. Але чому польське купецтво знехтувало цей конгрес, це вже просто загадка.

— **Збірне видання творів Б. Шова.** На старости літ Бернард Шов працює над збірним виданням усіх своїх творів. Це збірне видання вийде накладом видавництва „Констабель" у Льондоні, а матиме 30 великих томів. В першому томі буде видана перша, невидавана досі повість великого письменника, писана перед 50 роками. Кожний том матиме вступне слово, писане самим автором, у якому він пояснює умови, в яких писано твір та вказує джерела його і генезу. Збірне видання дає можливість порівнати стиль Б. Шова у 23 році життя зі стилем сучасних, найновіших його творів та прослідити як розвивався його талант. Всі томи видані на дорогому папері, оправлені в ірляндське полотно, ціле збірне видання коштує 1350 золотих польських.

— **Конґрес фільософів.** В Оксфорді закінчився конґрес фільософів, у якому взяли участь визначні мислителі ріжних народів Европи й Америки. Із відомих фільософів були між іншим на конґресі італійський фільософ Венедикт Кроче, німець Ганс Дріш, англієць Вільсон Керр, американець Леонтень, поляк Лютославський і бельґієць Вульф. Цікавий реферат про завдання фільософії в сучасну добу виголосив Ганс Дріш. Дальші реферати відносились до стисло фільософічних проблем.

— **Мексиканський будівник д-р Франц Мухіка,** що приїхав на відвідини до Ню-Йорку, подав мейорови Вокерови проект переміни долішньої части Ню-Йорку на 100 поверхове місто. Він радить збурити всі доми, включаючи і хмародери, від Сити Голл аж до 13-ої вулиці, і на їх місце збудувати доми однакової висоти — по 100 поверхів. Долішня часть будинків мала би бути відступлена на склепи і бюра, а горішня часть, починаючи від 20-ого поверха, містити мешкання.

— **Безробіття в Америці.** Цензусове Бюро у Вашінґтоні каже, що у квітні цього року було в Америці понад 2,500.000 безробітних. Так показують тимчасові обчислення із спису населення. На 122 міл. населення Америки це творить 2 відс. усієї людности. А коли вчислити і родини безробітних, то буде з 10 міл. осіб або і більше, цебто 8 до 10 відс. людей, що мусять жити вже найменше рік без заробітку. Найбільше безробіття на Сході і в тих сторонах, де найбільші промисли та найбільше робітників. Від весни безробіття не маліло, але зростало, тому можна сказати, що тепер більше безробітних ніж було при списі населення. Кажуть,

що вже в осени відносини поправляться і безробіття зачне швидко малїти.

— Найбільша машина для виробу паперу знаходиться в Бельгії. Довжина її — 100 метрів, ширина — 16 метр. Важить 1100 тон. Машина продукує газетний папір 6 метр. ширини 350 метр. на мінуту. Денна продукція її 500 кільометрів, що важать біля 100 тон! Машину щойно недавно вироблено у фабриці в Гайдесгаймі.

— Продукція пива в Чехословаччині. В лютому 1930 р. в Ч. С. Р. працювало 441 пивоварів (м. р. 448). Не працювали 3 (м. р. 8). Випродуковано 697.980 гл. пива (м. р. 503.749 гл.) для внутрішньої споживи 678.831 гл. (м. р. 488.179) для вивозу 19.149 гл. пива (15.570). За січень і лютий всього 1,418.481 (м. р. 1,117.631 гл.) для внутрішньої потреби, а для вивозу 40.282 (м. р. 32.433 гл.). З внутрішньої споживи припадає на Чехію 1,157.259 гл. (м. р. 929.055), на Мораву та Шлеськ 263.204 гл. (196.722), на Словаччину 35.365 (22.427), на Прикарпаття 2935 (1860) гл. пива.

— Трагічна смерть письменниці. Визначна англійська письменниця панна Горн, перебуваючи в Антверпії згинула в автомобілевій катастрофі: через необережність шофера авто, їдучи вечором замість віхати до порома, віхало до ріки і письменниця втопилась. Панна Горн була відома з того, що маючи 12 літ, написала новелю, яка була нагороджена на літературнім конкурсі. Недавно на льондонській сцені грали пєсу цієї авторки і то з великим успіхом.

— „Вертеп". Від 1. вересня ц. р. виходить у Самборі при вул. Шопена ч. 6 ілюстрований місячник, присвячений студіям українського лялькарства п. з. „Вертеп". Цей часопис пропагує ідею заснування лялькових театрів при наших культурно-освітніх установах, школах і родинах, дає фахову поміч при уладжуванні лялькових театрів та інформує своїх читачів про світове лялькарство, подаючи при тім ілюстрації ляльок з цілого світу. В кожному числі „Вертепу" поміщується одну пєсу для лялькового театру, в якій звичайно подається ілюстрації виступаючих осіб. „Вертеп" заслуговує на щиру підтримку українського громадянства.

— Новий український журнал. У Львові почав виходити новий український журнал п. з. „Кіно". — Адреса редакції Львів, вул. Бляхарська 8, І. Перше число з богатим змістом та вістками з життя фільмового світа, вже вийшло.

Цінна книжка.

Народній Ілюстрований Календар Товариства „Просвіта" на звичайний рік 1931. — Річник 53. Львів, 1930. — Стор XXXVIII+290+(28). — Ціна 4 зол. — Редагував: Вас. Мудрий.

Цього року першим на книгарськім ринку появився Календар „Просвіти". Товста книга-альманах, уже з першого погляду робить приємне враження. Причиняється до цього також симпатична вінєтка роботи вчасно помершого і незабутнього мистця Петра Холодного.

Про календар, календарну літературу істнує вже загально вироблена думка. Видають календарі для поодиноких, докладно означених шарів громадянства і рахуються з тим, що календар буде для них помічною книгою, до якої могли би заглядати протягом року за потрібними інформаціями. Минає календарний рік, календар стає непотрібним. Можна його кинути на горіще, або й спалити...

Інше завдання мали й мають календарі „Просвіти". Колись одинокі безконкуренційні були вони всеж таки поважним вкладом у нашу популярно-наукову й красну літературу. В останніх часах стали поважними альманахами, що не тратять своєї актуальности й після календарного року. І тому завела навіть „Просвіта" добрий звичай, що в примірниках, які після упливу року полишилися нерозпродані, відсилає календарну часть й оповіщення та почує в бібліографії істнування збірника-альманаха.

З цього й випливає характер календаря „Просвіти". Характер поважний, на-пів науковий. А навіть коли редактор календаря має на увазі дозвілля читача, то й тоді не спускає з ока поважного завдання, подиктованого цілями Товариства, що видало календар.

Ці риси виступили дуже сильно в цьогорічному календарі. Це є його заслугою. Це повинно також причинитися до поширення нашого календаря.

Коли читач увійде душею в ідею вірша М. Матіїва-Мельника „Руїн своїх не опустім!", коли ця ідея може й вийнята з його підсвідомости, тоді стане йому ясною провідна думка календаря, яка на кожній сторінці пригадує нам усім, що

„скільки праці треба буде,
щоби воскресла Україна,
щоб аж під небо йшли склепіння! —
щоб вийшов рій борців готовий
з грядущих шарів покоління".

Коли ми вже при поетичній частині календаря, може найтяжчій до зредагування, мусимо признати, що зроблено вибір такий, що не тільки не обнижує мистецького рівня, але говорить ясною мовою про незабутні переживання (О. Бабій, А. Курдидик).

У літературній частині находимо відомі імена: А. Чайковський знайомить нас з уривком своєї ще недрукованої історичної повісти з часів зруйнування Січі. Зачуваємо, що незабаром ця повість появиться друком, саме у виданнях „Просвіти". Інші оповідання, авторами яких є В. Островський, Г. Чіпка, Я. Кріп, відповідають їх жанрові. Нариси (так названо у змісті) М. Мельника „Що дало життя" є радше поезією у прозі, може за мало зрозумілі для ширшого загалу. А. Свидницький і І. Вазов (болгарський письменник) мають уже своє імя.

Популярно-наукова частина календаря старається тільки до деякої міри заспокоїти потреби читача. Говорити про повноту тут не доводиться, але це й неважне. Діло в тому, щоби актуальністю питання зачіпити душевну сторону читача й старатись приєднати його для громади, яка має підтримувати все, що робиться для популяризації знання.

Стаття О. Терлецького торкає вічного питання „Україна і Московщина". Д-р С. Ю. подає нам, „скільки українців на світі". Д. Дорошенко надїлює нас галерією українських міст. Важний це причинок до краєзнавства, сьогодні високоставленого виховного роду письменства. Деякою противагою являється нарис В. Панейка: „Три столиці" (Льондон, Париж, Женева). Образовим способом знайомить нас автор з нинішними найважнішими осередками цілого модерного життя.

Та справа не в перелічуванні поодиноких статтей, а також не в досягненні повноти того, що повинно бути спопуляризовано. Календар — це не енциклопедія. І коли немає майже нічого з сільського господарства, гигієни й медицини, то причини може й ясні. Деякі ділянки будуть заступлені фаховими календарями. А надто „Просвіта" працює дуже багато на названих і інших ділянках у своєму, одинокому у нас, популярно-науковому журналі, „Життя і Знання".

Одначе не можна поминути великої роботи Ів. Кедрина: „Що сталося у світі протягом десяти літ"... Є це десятилітній огляд міжнародніх подій. Доповненням його був би такий самий огляд подій наших власних. Але автор не поминув нічого, де міжнародні події впливали на наші, або наші були відгомоном чи вислідом міжнародніх. Ця частина календаря не стратить ніколи своєї вартости. Кожний, хто тільки причасний до життя, буде мусіти заглянути до цієї частини. Він буде вдячний і авторові і „Просвіті", що не потребуватиме переглядати цілі скирти річників ріжних газет, бо все, що йому треба знати, найде в згаданій статті.

Вкінці і те треба згадати, що календар „Просвіти" дає нам кілька важних статтей з просвітної ділянки і на тему питань, звязаних з освітою дорослих. Зі статтей М. Галущинського і Ст. Сірополка вичуваємо, до якої міри освітне питання стоїть преважним і рішаючим у дальшому укладі людських і національних, політичних і господарських сил. Як мало тут значать слова, як багато треба праці, і то праці зо собою і над собою. Статті М. Брилинського знайомлять нас з рухом освітнім серед еміграції.

Календар богато ілюстрований. Правда, що папір дещо невідповідний під ілюстрації, але друкарня „Діла" поборола до великої міри технічні трудности.

Цей огляд Календаря, огляд зовсім обєктивний, повинен звернути увагу громадянства на цю книжку „Просвіти". Він повинен також причинитися, щоби цей Календар розійшовся якнайшвидше. Книжка зробить свою службу не тільки часову, але й далеко тривкішу, ніж це звичайно роблять календарі.

А навіть і календарна часть виконана дбайливо й солідно. При чому слід додати й те, що й ця частина збогачена актуальною статтею д-ра В. Кучера: „Календар і його реформи".

На закінчення скажемо, що редактор нашого Календаря має вже своє імя у тій ділянці, і це останнє видання не тільки дорівнює попереднім (1927, 1928, 1929), а навіть в багатьох напрямах удосконалює дотеперішні досягнення.

Микола Височанський.

СПОРТ

Спортові змагання в Перемишлі.

Дня 14. IX. відбулися в Перемишлі заходом У. С. К. „Беркут" легкоатлетичні змагання з такою програмою: І. Скок вдовжінь: 1) Коваль-чик 5.89 м.; 2) Козак 5.72 м. II. Стусан кулею: 1) Козак 11.21 м., 2) Ганчук 10.18 м. III. Мет диском: 1) Козак 32.05 м., 2) Андронік 28.58 м. IV. Мет ратищем: 1) Козак 47.61 м. (зах.-укр. рек.), 2) Андронік 38.60 м.

Дня 15. IX. відбулися на Сяні перегони лодок на просторі 13 км. Обсада лодки виносила 2 особи. Старт що дві мінути. Участь у змаганнях взяло 5 товариств. Перший до мети прийшов Беркут (Мацьків-Пішак) 2 год. 6 мін. 10 сек., II. Сокіл (Волошин-Любович) 2 год. 21 м. 15 сек., III. Сянова Чайка (Гелета-Сюшко) 2 год. 23 мін. 44 сек., IV. Беркут (Дунай-Стисло) 2 год. 26 мін. 11 сек., V. Старші пластуни (Будний-Фік) 2 год. 29 мін. 12 сек., VI. Сокіл (Горницький-Сохор) 2 год. 36 мін. 11 сек.

*

З кінцем цього місяця улаштовує У. С. К. „Беркут" легкоатлетичні змагання з обширною програмою. На ці змагання уфундувало Т-во українських студентів „Молода Громада" в Перемишлі нагороду (дисковоль) для найліпшого легкоатлетичного кружка.

ТЕРНОПІЛЬ. Поділля — Тім „Кресів" і „Єгуди" 3:2 (1:1).

Дня 14. вересня ц. р. відбулися мячеві змагання між Тім — Поділля І. з вислідом 2:3 в користь Поділля. В склад Тіму увійшли найкращі сили польської спортової дружини Ц. В. К. С. „Креси" і жидівської „Єгуди" І., коли тимчасом у склад Поділля увійшло трьох грачів резервових. Поділля вивязалося зі свого завдання прекрасно, бо не тільки переважало противника технічно, але також і амбітною грою, чим противник не міг похвалитися. В першій половині гри не можна було зауважити, котра із дружин сильніша, бо обі грали добре і вислід був 1:1. Одначе в другій половині гра зовсім змінилася, а то з тої причини, що суддя подиктував (не дуже заслуженого) карного до Поділля, який використано. Поділля, бачучи цифрову перевагу противника, докладає всіх зусиль і вже в кілька мінут пізніше здобуває Стах Олейнюк з гарного подання правокрилового Тераза одні ворота, чим вирівнює ситуацію, а відтак правий лучник Поділля з перебою здобуває треті ворота для Поділля, чим причиняється до перемоги над противником. Противник не пробує вже навіть атакувати наші ворота, тільки боронить завзято своїх воріт і на тім покінчилися змагання. Перші ворота здобув для Поділля Ст. Шумовський. Ціла дружина Поділля грала дуже амбітно і цими змаганнями дала доказ українському громадянству, що вона заслуговує на більше заінтересування нею. Дотепер — крім малої скількости молоді — ніхто не інтересувався нашою дружиною. Публики около 1000. Суддював п. Станислав Бігда.

Куток мови.

„Діло" ч. 205 „перешкаджає" (полонізм) зам. перешкоджає, „подабає" зам. подобає, *„Діло"* ч. 206. „вносити рекламації на пропущення або неслушні списання" зам. вносити рекламації в справі пропусків або незаконних (неточних?) списків; „страйк вже на укінченні" (польс.) зам. страйк вже кінчиться.

„Зоря" ч. 70. „прочі" (моск.) зам. інші, решта; „стоять під закидом стріляння до поліції" (поль.) зам. під закидом, що стріляли або „їм закидають, що стріляли"; „розрухи" (поль.) зам. „заворушення"; „проєкт закона" (моск.) зам. закону; „таїнственність (моск.) в уживанню (поль.) справи" зам. „таємність у скриванні" або ще краще „таємність, з якою скривають справу"; „не посуджуйте нас о поетичну пересаду — найчистіший полонізм: не посоджуйте нас о поетичному пересаденні, зам. „не докоряйте нам поетичним прибільшенням", „остоятися" (поль.) зам. встоятися, вдержатися.

„Праця" ч. 31. „путь" (моск.); „розоруження" (моск.) зам. роззброєння; „відвічає" (моск.) зам. відповідає; „Німеччина посідає армію" зам. попросту „має".

З судової салі.

Відгомін 1918-19 літ.

У львівськім карнім суді перед трибуналом під проводом судді д-ра Ягодзінського розпочалась розправа проти редактора „Ілюстрованого Курєра Щоденного" Івана Станкевича за образу чести візитатора львівської шкільної округи, українця Галібея. Обвинуваченого боронив краківський адвокат Рапапорт, а візитатора заступав д-р Глушкевич.

Предметом розправи є стаття „Ілюстрованого Курєра Щоденного", в якій візитаторові Галібеєві закидається, що він, будучи 1919 р. комендантом міста Коломиї знущався над поляками та полоненими легіоністами.

На розправу принесено численні матеріали про відносини в таборах полонених у Коломиї та Косачові підчас українсько-польської війни. Як свідки візнавали залізничник Рокош і поштовий урядовець Смикала, які 1919 бували у лічницях і таборах полонених та тепер малюють тамошні відносини дуже чорними красками, хоч усе це, що оповідають вони про життя полонених у Коломиї і Косачові можнаб розказати і про всі воєнні табори та лічниці 1919 року і то не тільки українські. Але свідки бачуть у цьому тільки обяви специфічно українського варварства та звалюють вину на візитатора Галібея. Розправа ще не скінчена.

З кіна.

КІНО ПАЛЯС: *„ПОГАНИН" з Рамоном Новарро.*

Нагадуєтся перша тонова фільма, яка була досі найкраща „Білі тіні". Подібний сюжет: біла раса, що наїзджає чарівні острівці Пацифіку приносить тувемцям більше лиха, як добра. Дика природа, наївне, просте, безжурне життя на її лоні протиставлена світові псевдо-культури: „бізнесу", з її ненажерним апетитом і гнучкою, як купецькі хитрощі, моралю. На тлі чудових знимок із „земного раю" розвивається пристрасна історія одного пів-дикого, безпосереднього кохання, в якому природний, незіпсований інстинкт промовляє з більшою силою, як усі розважливі міркування про власну безпеку.

Мало хто із нас знав, що наслідник фільмового божка Валентіна — Р. Новарро також співає і то незлецько. Уся фільма крутиться довкола одної арії, що повертає невпинно, як прибій морських хвиль і так-же вколисує своєю солодкою меланхолією. Новарро міг би мати кращу „вибраву", але не всі гарні екранові зірки мають одночасно гарний голос. А підмальовувати їх, як в опері, важко. Зате гра заступає часто красу, як і в цьому випадку. Рене Адоре (в другій меншій ролі) відома зі свого темпераменту. *(м. р.).*

Студентські справи.

Медичні студії у Братиславі.

Подаю до загального відома всім заінтересованим медичними студіями, що вписи на медичний виділ університету Коменського у Братиславі, Чехословаччина (Dekanstvo lekarskej fakulty University Komenskeho v Bratislave, C. S. R.) тревають від дня 24. вересня ц. р. до 2. жовтня 1930 р. До подання про приняття треба долучити ось такі леґалізовані документи: свідоцтво зрілости, свідоцтво приналежности та метрику уродження. Удержання місячне у Братиславі виносить від 130 до 150 зол. По ближчі інформації щодо приняття прошу звертатися до тов. Сорочинського на адресу: M. U. St. Evgen Sorocynskyj, Bratislava, ul. Lazarecka 39. u p. Gelley, C. S. R. — Інші часописи прошу передрукувати.

Андрій Федина, ст. мед.

Студії у вищих школах Бельгії.

Виклади у вищих школах Бельгії зачинаються дня 15. жовтня 1930 р. (Шкільний рік 1930/31). Вступні іспити від 9. жовтня. Університети є: у Брукселі (вільний), Лієжі, Ґенті, Лювені (католицький). Вища Школа Торговельна в Антверпені, Вищий Інститут Аґрономічний в Жанблю і спеціяльна школа торговельна при університеті у Лієжі. — Студії відбуваються у французькій мові. Вказаним є для студентів, що хочуть їхати на студії до Бельгії, знати конче французьку мову. — Удержання місячне мінімум 700 бельґ. фр. (1 зол. = 4 фр.). Полекш для студентів чужинців нема. Ближчі інформації подає „НАСУС": Liége — Boite postale 107. Belgique. — Проситься надсилати марки на відповідь.

„За „НАСУС":
Богдан Мохнацький.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам для 17. вересня п. м. масло експортове 4·10 зол.; десерове 4·0 зол.; літра молока 25 сотиків; літра сметани 1·40 зол.; копа яєць 8·30 зол.

Відозви й комунікати.

На допомогу інвалідам У. А.

Важка матеріяльна кріза, загальне безробіття, незвичайне подешевіння сільсько-господарських продуктів, спеціяльні обставини, в яких опинилася українська інтеліґенція, довели до того, що в цьому році наші господарські, культурні та гуманітарні установи попали в глухий кут. Ясно, що діяльність цих установ мусить колибатися, що вони мусять звертатися більш енергічно як кожного року до українського загалу за матеріяльною піддержкою, щоби могти свою діяльність континуувати. Відси в останніх тижнях на сторінках преси апелі Рідної Школи, Просвіти, Сіл. Господаря і др.

До установ, яких діяльність опирається виключно на жертвенности української суспільности, належить і УКТОДІ у Львові. Зі жертв громадянства та вкладок членів удержує УКТОДІ Дім Укр. Інвалідів, платить постійно місячні ренти 418 інвалідам по містах і селах Галичини, дає інвалідам протези та лікування і покриває кошти адміністрації Т-ва. У цій діяльности пособляє централі тільки 13 філій. **Бюджет видатків виносить місячно 13.000 зол.** Донедавна Гол. Рада Т-ва вспівала покрити найконечніші видатки ріжними способами, головно відсотками фонду будови Дому Укр. Інваліда. В останніх місяцях жертви на ціли УКТОДІ значно зменшилися. Цьогорічна зеленосвяточна збірка принесла Товариству з краю 2.663 зол. У липні дістало УКТОДІ з краю 3.320 зол., з Америки й Канади 389.43 дол., в серпні з краю 1.865.79 зол., з Америки й Канади 85 дол. Нині, в половині вересня спадок жертв ще збільшився і тому Гол. Рада УКТОДІ, звертаючи увагу громадянства на цей невідрадний стан фондів Т-ва та на забезпечення інвалідів У. А., взиває українське громадянство **на допомогу інвалідам**. Важкий нині час; інваліди тимбільше його відчувають. Українські стрільці, по втраті працездатности у боротьбі за ідею, мають право домагатися допомоги від суспільности.

Розсилаємо чекові складанки. Не вимагаємо високих жертв, але бажаємо, щоби кожний громадянин жертвував свою пайку на допомогу інвалідам.

Головна Рада УКТОДІ, Львів.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 17. вересня, год. 7·30 вечором „Дротар", оперетка Леґара, премієра.
Четвер 18. вересня, год. 7·30 вечором „Дротар".

Малий Міський Театр:

Щодня аж до відкликання „Папа Кавалер". Початок год. 7·30 веч.

Театр „Ріжнородностей" (в Народнім Домі):

Середа — театр нечинний.
Четвер 18. вересня, год. 7·30 вечором „Хоробрий вояк Швейк".
Пятниця 19. вересня год. 7·30 вечором „Хоробрий вояк Швейк".

Кіна.

АПОЛЬО: Парада любови і звукові додатки.
КАСІНО: У кигтях чортиці. Сльози поезкші.
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: Звукова фільма „Летун".
ЛЕВ: Звукова фільма „Ріо-Ріта".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Летун".
ОАЗА: Остання маска.
ПАЛЯС: Звукова фільма „Поганин".
ПАН: „Гріхи батьків" (Янінгс).
ПАСАЖ: „Золото Каліфорнії", звукові додатки й аж. комедія.
ПРОМІНЬ: Божеська жінка.
ХИМЕРА: Анні шукає чоловіка.
СТИЛЕВЕ: На провесні та Ольга Чехова.
ФАТАМОРГАНА: Тайна почтової скриньки.
УТІХА: Забуті лиця. Любов у природі.

Програма радіо.

Четвер 18. IX. 1930.

Варшава (1411,7) 16·15 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Ренитааь на флеті. **Копенгага** (281) 12·00 Музика з реставрації. **Берлін** (419) 16·05 Італійські народні пісні. **Харків** (426) 19·00 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 19·45 Музика. **Відень** (516,3) 15·20 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17·45 Концерт. **Париж** (1724,1) 16·45 Радіоконцерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива Український Театр у Львові. Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Станиславів:
Відкриття театрального сезону 1930/31.
18. IX. Гетьман Дорошенко.
20. IX. Циганка Аза.
21. IX. Популярна вистава „Мартин Боруля", початок в год. 3. попол.
21. IX. Гетьман Дорошенко.

На „Рідну Школу" зложив ВП. Олексій Саган з Радехова 100 зол. замість повідомлень про вінчання доньки Анни з проф. Володимиром Яремком, яке відбулося дня 26. VIII. 1930 р. — ВП Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 553

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.